

Hodnotenie krajskej postupovej prehliadky detskej dramatickej tvorivosti a ochotníckeho divadla dospelých hrajúcich pre deti v Košiciach dňa 7. – 8.4. 2017

DETSKÉ DIVADELNÉ KOŠICE

Krajskej postupovej súťaže a prehliadky detskej dramatickej tvorivosti DETSKÉ DIVADELNÉ KOŠICE sa zúčastnilo deväť divadelných súborov v kategórii detskej dramatickej tvorivosti a jeden súbor v kategórii divadla dospelých hrajúcich pre deti. Desať inscenácií prinieslo zaujímavé spracovanie rôznorodých príbehov. Často sme sa stretávali s chórom, ktorý bol v niektorých prípadoch neidentifikovateľnou postavou a použitý len samoučelne. Čoraz viac inscenácií tvorilo so živou hudbou, ktorá však stála mimo javiska a bola súčasťou len v auditívnej podobe, aj keď bola vizuálne priznaná. Dramatizácie prozaických predloh sú problematickým na väčšine prehliadok – málokedy sa stretneme s „odliterárnenním divadla“. Detské publikum zložené z detí z účinkujúcich detských súborov, videlo inscenácie rôznorodého charakteru.

Notoricky známu rozprávku Hansa Christiana Andersena „*Dievčatko so zápalkami*“ si vybral **divadelný súbor Červené maky (ZŠ Kecerovce)**. Proces výstavby príbehu šiel v divadelných princípoch mimo javiskovú realizáciu. Snaha vytvoriť z detí znakovú scénografiu bola bohužiaľ málo úspešná, pretože im zavádzali krepové pásy, ktoré mali pripevnené k nohavičiam. Rovnako boli problematické v zaujímavom vystavaných pohybových obrazoch pri predstavách dievčatka, keď zapalovala jednu zápalku za druhou. V dramaturgii príbehu sú nejasnosti s prítomnosťou dospelých osôb. Či už je to mužský hlas, ktorý z boku javiska viditeľne interpretuje pani režisérka Katarína Obyšovská alebo mladé dievča, ktoré na začiatku príde ako nahnevaná učiteľka a potom v rovnakom kostýme ako stará mama hlavnej predstaviteľky. Smrť ako životný proces v detských predlohách je prítomný od čias Dobšinského. V inscenácii divadelného súboru Červené maky, dievčatko zaspí pri krásnej rómskej pesničke, ktorej bohužiaľ slová nevieme preložiť. Zároveň sa rómska tematika dostáva do inscenácie len cez spomínanú (nazvime ju) uspávkou. Dievčatko teda zaspí, aby sa stretlo so svojou starou mamou. Interpretácia smrti dieťaťa je to najťažšie a najzložitejšie v detskej dramatickej tvorivosti. Najstí správny kľúč ako ju na javisku demonštrovať citlivo chce naozaj divadelnú zručnosť. Smrť je súčasťou života a keď je deťom správne interpretovaná pochopia jej zmysel. Smutný koniec, katarzia, ktorá by mala primäť diváka uvedomiť si ideu príbehu, je bohužiaľ uťatá rýchlou klaňačkou detí.

DDS Staničiarik (ZŠ Staničná 13 v Košiciach) sa prezentoval inscenáciou „*Čo keby*“, ktorej námet čerpali na základe detskej piesne zo Zlatej brány. Jednoduchá a hravá inscenácia v detskom hľadaní a bádani nových skúseností však nemala ucelené prepojenia a samotná

výstavba príbehu bola mechanická v konaniach detí. Dobre zvolené hry (hrám sa na niečo) boli len výsekmi prezentácie „ako tvoriť na tvorivej dramatiky“.

„*Leon a Blanche*“ vznikla na motívy hry Juraja Bindzára „Lev pytačom“. **DDS Odrobinka (ZUŠ Bernolákova v Košiciach)** sa rozhodol v inscenácii klásť dôraz na pohyb a gesto.

Interpretovaná bájka však mala aj napriek zrozumiteľnosti príbehu nejasné motivácie postavy plukovníka Fušého a otca Blanche. Divák nevedel, prečo nekalý obchod medzi plukovníkom a otcom mal za následok manželstvo Fušého s Blanche, pretože sa odohralo práve v pohybovej interpretácii, ktorej chýbal dramaturgický kľúč. Čistota v hereckej interpretácii – štylizované herectvo ako i vo výtvarnej zložke (scénografia a kostým) boli výborne ujednotené v rámci štýlu. Parochňa ako symbol jednotlivca, ktorý je mimo „chorú spoločnosť“ (odetá v čiernom s maskami v štylizovanej pohybe), ktorá bola znázornená barlamami. V závere však Leona, jediného, ktorý v rámci úprimnej náklonnosti k Blanche a bol zmanipulovaný, odvádzajú na invalidnom vozíku. Práve táto kľúčová scéna – ukážku hierarchizácie spoločnosti: „kto má moc, respektíve je na vysokom poste, je a navždy bude najsilnejším“, bola veľmi rýchla. Leon sa okamžite poddal a tak hrdina sa vzápätí bez motivácie stáva slabochom. I nechtiac pohodená maska pri horizonte, na ktorú svietilo svetlo mala svoj zmysel a dotvárala pointu samotnej inscenácie maškarného bálu s panoptikom rôznorodých postavičiek. Veršovaný text bol logicky deklamovaný a reč hlavných postáv mala svoj osobitý temporytmus, dokonca implementovali i vtipy s asimiláciou. Veľkým plusom v inscenácii bola živá hudba dvorného muzikanta súboru Petra Orgována, ktorý bol priznaný ako súčasť inscenácie. Škoda, že štylizovanosť v prejave nepreniesli aj na neho, keďže ho divák vníma a vidí a je spolutvorcom inscenácie.

Roald Dahl a jeho nezabudnuteľný príbeh „*Charlie a továreň na čokoládu*“ sa stal námetom pre **divadelný súbor Dramaterra (ZŠ M. R. Štefánika Trebišov)**. Režisérka Edita Treščáková pri formovaní inscenácie pracovala s originálnou predlohou len inšpiračne. Vychádzala z prirodzenej detskej hry a improvizácie na základe cvičení. Deti sa tak podieľali nielen na tvorbe scenára, ale aj výrobe rekvizít. Okrem pôvodných Dahlových postáv si doplnili postavu „IT – čkárky“. V spracovaní používali a premieňali rekvizitu filmových kotúčov do rôznorodých pohybových scénografických inštalácií. V jednom prípade došlo k neujednoteniu si zvoleniu rekvizít, keď šlo o imaginárnu (noviny) a reálne rekvizity (ostatné v celej inscenácii). Kostýmy detí boli vytvorené z ich prirodzeného oblečenia. Dahlov príbeh je o parodovaní nedobrych detských vlastností, v ktorom vlastne tkvie autorova nenásilná schopnosť moralizovať a didaktizovať. Interpretácia postavy Willieho Wonkyho je neprekonateľná v podaní Johnyho Deppa v Burtonovom spracovaní. A práve táto interpretácia postavy sa miestami dostala aj do inscenácia trebišovského Dramaterra. Napriek odstrániteľným nedostatkom bola inscenácia kvalitne spracovaná a transponovaná na javisko.

„Štyri strany sveta“ podľa Jána Uličianskeho bola inscenáciou **divadelného súboru Kompromis (ZUŠ Bernolákova v Košiciach)** pod vedením režisérky Miroslavy Lauffovej. Na začiatku divákovi nie je jasné, či sa deti začali hrať na rozprávku alebo už interpretovali dané postavy. Opäť sa stretávame s „chórom“ – deti oblečené v čiernom, ale neprináleží mu žiadna čitateľná charakteristika. Kto to je? Rozprávač? Personifikovaný symbol? Princíp vystupovania z postavy (Brechtov scudzovací efekt) má svoje zákonitosti a divákovi by mal byť zrozumiteľne podaný a odčítaný. Tento nedostatok potom naštrbí režijno – dramaturgickú koncepciu a divák sa nevie identifikovať s postavami a aj s príbehom. V závere inscenácie dokonca zisťujeme, že dieťa, ktoré bolo uspávané pod stolom sa zmenilo na stôl a sníva sa mu (alebo reálne zažíva príbeh?) ako samotný stôl, ktorý je hlavným spojitkom medzi štyrmi stranami sveta. Teda nevieme či stôl je reálny, imaginárny alebo je vlastne dieťa? Napriek tomu sledujeme zaujímavú hru s prvkami premien rekvizít, symbolikou (biela plachta ako list, obrus s menami detí, premeny detí na 4 svetové strany pomocou obrátených tričiek, vianočným stromčekom vytvoreným len pomocou bateriek,...).

Príkladom princípu tvorivej dramatiky sa stala inscenácia „*O troch princoch*“ v podaní **divadelného súboru DIVADIELKO pri ZŠ s MŠ Poráč**. Hravosť, detský interpretačný vklad, hra v hre, využitá jednoduchosť scénografických prvkov (kuželky, bubon, lopta – žezlo, koruna, jablko) a kostýmy (šašo vznikol tak, že si chlapec dal obrátené trenírky na hlavu). Puška vznikla cez badmintonovú raketu a náboje boli košíky. Predloha inšpirovaná Kristou Bendovou vynikla práve vo svojej jednoduchosti, gradácii a hravosti detí. Práve toto predstavenie bolo spracované ako príklad práce s detskou dramatickou tvorivosťou.

„*Cirkus Hávedník*“ bol neobyčajne zaujímavý názov pre inscenáciu vytvorenú **divadelným súborom Bzučo (ZUŠ Sobrance)**. Sárka počas školy (usudzujeme podľa jej repliky „Neuveríš aký cirkus sme dnes mali na škole“) sa stane svedkom predstavenia artistov z Cirkusu Hávedník. Motivácie jednotlivých artistov (mucha, hovnivál, blcha,...) sa prezentujú v tieňohre akrobatickými kúskami. V príbehu nedochádza k žiadnej kolízii ani vyhroteniu. Sme len svedkami veľmi nešťastne spracovanej prezentácie hmyzu, ktorí ako artisti len skáču a hýbu sa smerom do strán. Princíp tieňohry je závislý od zmysluplného používania svetla, vytvárania tieňov. V predstavení sme videli len tieň bez hry, bez zmyslu a kreativity. Princípál, ktorý nás sprevádza medzi jednotlivými kúskami je väčšinou hlas (dieťa sediace pred mikrofónom a čítajúce text). Logika premien na postavy a jednotlivých scénografických zmien bola dlhá a upadal tak temporytmus predstavenia. Potenciálom ku gradácii príbehu bolo zmiznutie pyrane z krabice. Pyraňa predsa nežije v krabici a ak aj áno, treba dať tomu zmysel. Viac sa divák nedozvie, pretože to je koniec a deti sa prídu pokloniť. Inscenácia fungovala len mechanicky predviesť príbeh bez divadelného interusu, čo je obrovská škoda, pretože deti zo súboru Bzučo majú veľký potenciál.

Detský divadelný súbor Regetka (ZŠ Ruskov) sa na prehliadke prezentoval inscenáciou „*Nerobte paniku!*“ Opäť sa stretávame s nejasnou štruktúrou príbehu, nejasnou identifikáciou postáv, miesta aj času. Samotná idea predstavenia tak visí niekde vo vzduchu,

kde je čitateľná len pre samotných inscenátorov. Snaha identifikovať žáner, spracovanie alebo tému sa nepodarila ani po rozboe. Skúsená režisérka Valéria Sinčáková s tromi nadanými deťmi podala výpoveď o vesmíre, mužsko – ženských vzťahoch a reklamných prestávkach náčrtkovo, bez ucelenia respektíve bez prepojenia jednotlivých scén. Jediná scéna s kompozične a poeticko zaujímavým spracovaním bola scéna s haváriou, kedy dievčatá interpretovali Váľkove verše z Tramtárie. Hudba bola najkompaktnejšou, s využitím zaujímavých hudobných nástrojov, aj keď sa opäť stretávame s hudobníkmi, ktorí sú „na okraji inscenácie“ a pôsobia „dabingovo“ pre predstavenie. „Nekonečná nepravdepodobnosť“ bola najzaujímavejšou replikou celej inscenácie a najdivadelnejšou. Vskutku netuším, prečo sme nemali „robiť paniku“...

„Na konci druhej svetovej vojny slovenské deti, ktoré zažívali jej hrôzy, si začínajú zvykať na obyčajný život bez strelby, bez výbuchov granátov.“, píše o inscenácii „Kapsľa“ režisérka Eva Koperová, ktorá pre svoj **divadelný súbor Studio 12 + 20 (ZUŠ J. Fabiniho, Spišská Nová Ves)** vybrala adaptáciu inscenácie Kapsľa od režisérky A. Mišurovej. Niet sa čomu čudovať, že sa interpretácia predlohy vo viacerých inscenačných zložkách podobala svojej „predchodkyni“. To by však nebolo problematickým. Inscenácia súboru nevyšla tak ako plánovali – vytvorili zlé kompozície na javisku, rozprávali chrbtom, jedna z dievčat mala dospelé kostýmovanie bez vnútornej motivácie postavy, granát je vidieť už od začiatku inscenácie na javisku, pritom sa dostáva do centra deja až v závere, zabudnutá retiazka na krku jedného z interpretátorov a miestami aj problémy vo výslovnosti spoluhlások „l“ a „r“. Skúsená režisérka si chyby, ktoré nastali uvedomuje, a to je niekedy viac než vydarená inscenácia.

Inscenáciou v kategórii „dospelí hrajúci pre deti“ bola „**Kráska a zvierá**“ **Sociálneho divadla Hopi hope z Košíc**. Inscenácia bola rozdelená do dvoch rovín: pohybovej (ktorá sa diala na javisku) a spievanej (pod javiskom). Speváci pesničkami tlmočili príbeh, ktorý sme videli v pohybových mizanscénach na javisku. Zrozumiteľnosť niektorých pesničiek bola nejasná, pretože ju prehlušovala hudba a teda sa informácie skreslili v plynutí príbehu a neboli jasne odčítané z pohybovej kompozície. Napriek tomu príbeh kráľa s ukrutným zjavom a jeho budúcou milou v pohybovej zložke kontroval veľmi ťažkým a zložitým textom pesničiek. Opäť sa stretávame s muzikantmi pod javiskom, stojacimi mimo inscenáciu akoby pôsobili „dabingovo“. Muzikálnosť a potenciál interpretátorov je napriek ich divadelnému nevyužitíu veľmi vysoký.

Porota v zložení Mgr.art. Alexandra Štefková, ArtD., PhDr. Soňa Kostrábová a predsedkyňa poroty Mgr.art. Katarína Hitzingerová, ArtD. rozhodla nasledovne:

1. miesto a postup na Zlatú Priadku: „O troch princoch“ (Divadielko pri ZŠ s MŠ Poráč)
2. miesto s odporúčaním: „Charlie a továreň na čokoládu“ (Dramaterra, ZŠ M.R.Štefánika, Trebišov)
3. miesto: „Štyri strany sveta“ (DDS Kompromis, ZUŠ Bernolákova, Košice)
„Kapsľa“ (Studio 12 + 20 (ZUŠ J. Fabiniho, Spišská Nová Ves)

Mgr.art. Katarína Hitzingerová, ArtD.
predsedníčka poroty